

Võidupüha erinumber.

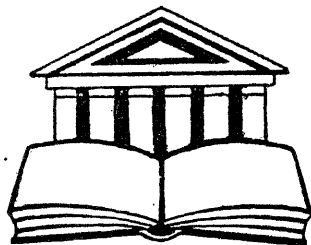
Aareng

SISU:

6

XI AASTARÄIK

1 9 3 7

Tull — valgus — võit.

E. Viirsalu — Distsipliini küsimust seltskondlikes organisatsioonides.

Orkestrisõber — Orkestrite juhtimise peaks tõusma.

O. Pärn — Vaidlusoskusest.

N. Ruus — Kunsti populariseerimisele rändkunstnäituste näidetuudu.

Teater.

E. Oja — Meie sõpru.

Õhutside töömait.

Õhutsid.

Kirjanduslik ringvaade.

EESTI HARIDUSLIIDU AJALIK

UUDIS!

EESTI KUMMITOOSTUS
PÕHJALA

Sudekingad

A. SCHEER

Posamendi-, paela- ja
trikoovabrik

TALLINN, Viru 4, kino „Hellese“ peal, III korral
Telefon 444-82

Valmistab seltsidele lipunõõri ja narmast.
Kõiksuguseid mööblinarmaid, topse ja nõõri ja
igasuguseid muid posamenditööstuse artikleid.

Trikoo, polo ja interlock.

Tellimiste tähtmine kiire ja korralik,
möödukate hindadega.

A R E N G

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

№ 6 29. juunil	Pea- ja vastutav toimetaja Evald Vender. Tegev toimetaja Neeme Ruus. Maateatri osa toimetaja A. Särev. Toimetuse liikmed: J. Rummo ja A. Sibul. Väljaandja EESTI HARIDUSLIIT. Toimetuse ja talituse: Tallinn, Uus t. 2, telef. 452-64. Ilmub 12 korda aastas. Tellimishind: 2 kr. aastas, 1 kr. poolaastas, üksiknumber 20 snt.	1937 XI aastakäik
-----------------------	--	--------------------------

Tuli — valgus — võit.

Kahte looduslikku tähtpäeva — suvist ja talvist pööripäeva — on põhjamaade rahvad pühitsenud juba igivanadest aegadest alates. Ühega neist — talvisega — tähistatakse valguse võitu pimeduse üle (päevad hakkavad pikenema), teisega — suvisega — austatakse valgust ja tuld. Siis pühitsetakse Koidu ja Hämariku kohtumispidu, otsitakse õnne põhjamaises valgus suveöös, lastakse lisaks looduse valgusele loita ka inimkätest süüdatud tõrvikuil ja jaanikuil; ollakse rõõmsad tulede juures, ollakse erksad kõige lühema öö ajal. Tuli peab puhastama, kõrvaldama kõik varem esinenud pahed ja jaani-öö peab tooma õnne.

Oleme lisanud igivanale kesksuve pühale veel uue lähenduse: ta on meile, eestlasile, ka Võidupüha. Tuli-valgus-võit — need moodustavad 23. ja 24. juuni tuuma.

Tuli on üks elu elementidest. Tuleta ei ole elu kujuteldav. Teame, kuidas aegadel, mil mehaanilised tuletoimetamise vahendid (tikud, tulemasin j. m.) olid tundmata, hoiti viimast tulesädet kallima aardena. Ta peideti tuha alla või kustund süte hunnikusse. Missugune õnnetus oli siis, kui viimane säde oli kustund!

Oleme harjund kõnelema ka elu tulest. Elu tuli on inspireerind paljusid luuletajaid ja kirjanikke. Temast lauldakse, teda ülistatakse, temast ammutatakse tegevusrõõmu. Elu tuli paneb meid teotsema, elu tuli ongi meie elu energia, meie elu kalleim aare.

„Elu tuli helgib kui sinitaeva päikene,
elu tuli sähvatab pilvist kui äikene:
valgustab välkudes hämaras ööski,
sütib mõttes, vaimustab tööski —
ja kaduvikku siis kustub.

Elu tuli helgib ja sähvab ja lõob,
võitluses põlevaid südameid sööb.
Loomises loidab, kumades kustub,
küll tule asegi viimati mustub —
jäab järele peotäis tuhka.

Püha on elu tule tuhaase.
Elu tuli punane püham on ise.“

(G. Suits, kogust „Aastate aknal“.)

Oleme harjund kõnelema tulistest sõnadest, sütitavast kõnest, tuli-
hingelistest noortest, vaimusädemeist j. m. s.

Tuli loob valguse. Valgus toob helendavat rõõmu. Võimas on eriti
see valgus, mille on tekitand leegitsev tuli. Leegid hävitavad kõik kõrva-
lise, ebapuhta, ja tekitavad võimsa tule. Leegitsev, valgustandev tõrvik
on ka hariduse sümbol.

Elu tuld on meie esivanemadki hoidnud sajandite ja sugupõlvede kestel.
Oldi sunnitud teda peitma ja varjama nende eest, kes seda püüdsid igavesti
lämmatada; ei saanud lasta oma elu tuel loita alati siis, kui seda sooviti. Kuid
säde säilus, hõõgus, kuni paisus hävitavaks, ent siiski lunastavaks leegiks 23. juu-
nil 1919. a. Sajandite kestel meie elu arengut pidurdanud võõraste väed sunniti
taganema lõunasse sama ajaloolist teed kaudu, mida mööda nad olid tungind meie
maale muistse iseseisvuse lõpul. Võnnu lahingu võimas ja eestlasile võidukas
tulemus oli selleks leegiks, mis hävitas lõplikult võõra ikke ja võimaldas uue
valguse võidule pääsu. See oli lahingutuli, mis tasus kätte meile sajandite jooksul
osaks saanud alanduse ja häbi.

Oleme saavutand uue valguse, uestileegitseva vabadustule. Peame ise
olema valvel selle eest, et tuli ei kustuks ega valgus tuhmuks. Teame, et tuli
võib ka hävitada tulekandja enda. Sädemed, mis on läitnud pahede leegid, tuli,
mida on kasutatud tööreste instinktide levitamiseks, on nõrgendand ja hävitand
rahvaid. Hoidugem seepärast pahede tuledest, kõrvaldagem intriigide, isik-
likkude hõõrumiste ja vastastikuse vaenu leegid!

Kandkem tuld sinna, kus ta võiks hävitada pahesid, kõrvaldada ülekohut
ja luua eeldusi aatelse tegevuse arenguks. Viigem tuld oma vaimsetele tööpõl-
dudele, süüdakem aate-tõrvikud ka meie seltside tegevusväljadel ja laske hariduse
sädemetel tungida iga kodaniku südamesse.

Meie valgus olgu tõeline tulest tekkind valgus, mis niihästi valgustab kui ka
soojendab. Pimestavat valgust võib tekitada ka külmade metallide sära, ajutist
imetlust äratav isegi jää läige ja silmipimestavalt võib mõjuda ka lumepind. Elu
edasiviimiseks aga on selliselt tekitatud valgus võimetu. Valgus, mida taotleme,
peab olema kõikehaarav ja võimas. Ta peab kroonima eelmisi võite, peab looma
kõiki rahuldava olukorra ja viima edasi meie arengut täiuslikkuse suunas.

Kesksuveõ ja võidupüha ühine võimas tuli andku meile leegitsevat indu
elu päikese, vaimse valguse ja kultuurilise täiuslikkuse poole.

Distsipliini küsimusist seltskondlikes organisatsioonies.

Erika Viirsalu.

Distsipliini mõiste kuulub paratamatuna ühiskonna mõiste juurde. Kõikjal, kus inimesed elavad koos või rühivad ühiste eesmärkide poole, on tingimatult distsipliin, s. o. teatavad nõuded ja ülesanded, mida tuleb ühiskonna liikmeil täita ja arvestada.

Distsipliini küsimus ei tohi olla tähelepanuta üheski seltskondlikus orgis¹⁾. Tegutsemine ilma distsipliinita tähendab asjatut jõudude killustamist, mitmekordset tööd ja tagajärjetut aja kulu.

Distsipliini puudus on meie seltskondlike orgide ja meie seltskonna *üldine ja suur puudus*. Seda kohtame loendamatu üksikasjus igal sammul.

Peatume või hetkeks mõnel koosolekul, kus tundide viisi konutavad paar liiget ja südantlõhestava visadusega lõovad aega surnuks heas lootuses, et vast puuduvad liikmed siiski kord tulevad. Ja nad tulevadki viimaks, ainult selle vahega, et nad on tund aega hiljem hakanud kodust tulema või on istunud kolmandas jaamas parajasti rongile, kui kell näitas koosoleku algust ja kui teised alustasid juba ootamisega. Paraku veel, kui selliste hilinejate hulka kuulub orgi juhataja. Karistuse saavad muidugi need, kes õigel ajal kohale tulid — saavad igavuses oodata tundi paar ja jõuavad koju siis paar tundi hiljem ettenähtud ajast. Selge on, et sellisele koosolekule teinekord naljalt minna ei taheta või et valitakse ainus võimalik tee — ise ka hilineda. Ja kell seinal käib oma käiku. Tahtmatult küsid: *miks seda koosolekut ei kuulutata kohe välja kaks tundi hiljemaks?* Lihne distsipliinipuudus, mis aga tõsiselt raskendab tööd.

Sama võib märgata suuremate üldiste koosolekute, aktuste ja pidude

puhul, seda eriti maal. On saanud kirjutamata seaduseks, et üldised ettevõtted algavad vähemalt tunni võrra hiljem väljakuulutatud ajast. Kõik seda siiski nähtavasti ei tea, sest leidub ikka ka neid, kes õigeaks ajaks kohale tulevad ja siis tühjas, külmas saalis aega surnuks lõovad ootamisega. *Ja orgi juht*, kelle käes on kogu korraldus, tema saab sauna. Vaadake ainult, kuis ta asjatult peab oma närve kulutama enne peo algust seal lava taga, kuis ta peab end piinama küsimustega: kas üldse inimesi tuleb või lõpeb pidu puudujäägiga? Kas näitlejad kõik kohale tulevad? Kas lauljaist mõni ei ole haigestunud või koguni ära sõitnud, sest ka sellest saab ta teada viimsel minutil. Ja neid esinejaid tuleb vahest oodata veel ka siis, kui õigest algusest on möödunud tund, kui peaks juba olema see „päris algus“ ja kui rahvas saalis juba trambib. Muidugi on pärast kõik korras: rahvas on kohal ja esinejad on kohal ja ollakse teineteisega harjunud selle hilinemisega, ja kõik läheb libedasti — mis siis, et juht sai närve pingutada, mis siis, et osa rahvast on kangeks jäänud oodates. Kõik läheb oma rada, ja kui saabub lõpp, võib ju veel kauem pidutseda. Eks needsamad korraldajad ole küllalt kannatlikud ootama lõppu, et hommikul viimasena peosaalist lahkuda ja asuda oma töö juure unise peaga. Ja hakkab see korraldaja lõpuks isegi veel uskuma, et tema on ära teeninud kõik need vintsutused ja et oli hea, et inimesi üldse kokku tuli. Võib ka sattuda nõnda, et korraldad peo, aga keegi ei tule. Liikmeid on, aga kokku ei saa, ja midagi pole teha, kuigi on ühine korraldus ja kuigi sissetulek on orgi kassale ja sihtidele tähtis.

Vaatleja peab tunnistama, et *tõeline kangelane* on seesugune orgi juht —

¹⁾ Käesolevas artiklis on tarvitatud kõikjal sõna „organisatsioon“ asemel lühend „org“. Toimetus.

tõeline kangelane, sest ta töötab neis tingimustes harilikult mitmes orgis ühel ajal, kuna organisaatori võimetega inimesi ei ole kuskil valida palju.

Samuti on lugu koosoleku käigu venitamise ja mis on sagedaks nähteks linnas kui maal. Eriti kitsamail koosolekuil kiputakse rääkima südameilt kõike, mis pähe tuleb, millel ei ole vahel vähematki tegemist tehtud ettepanekuga või mida teine eelkõneleja on juba mitmekordselt välja öelnud. Sedakaudu venitatakse koosolekuid tundidesse, ilma et töö tulemus oleks parem, kui lühikesel ja asjalikul koosolekul.

Sellised loendamatud muud töigad kõnelevad distsipliini puudusest — niisasti orgi kui üksikliikmete distsipliini puudusest. Distsipliini puudus tähendab asjatut aja- ja jõukulu. Selle vastu tuleb meie seltskondlikel orgidel alustada sihteadlikku võitlust, kui meie tahame oma seltskondlikud jõud rakendada tööle otstarbekalt ja tulemusrikkalt ja kui meie tahame oma rahva keskel süvendada *üldist korra ja distsipliinitunnet*, mis on tingimata tarvilik riikliku ehituse ja kooselu alusena.

Kuidas neid nähteid parandada?

Meil on laialt levinenud arusaamine, nagu oleks orgi töö ainuüksi juhatause asi. Liikmed nagu osutaksid teene juba sellega, et nad üldse orgi kuuluvad ja vaevaks võtavad korra aastas peole tulla. See vaade on väär.

Meenutagem, et organisatsioonivabadus on *iseseisvate rahvaste eesõigus*. Veel mõni aastakümme tagasi meie oskime kõrgelt hinnata oma väga piiratud orgimise võimalust. Küsigem ainult vanemait, kuidas nad väsimatult on pime-das ja lumes jala tallanud pikki kilomeetreid, et jõuda lauluproovile või näidendi harjutusele koolimajja. Kõik tahtsid meelsasti osa võtta.

Orgimisvabadus on eesõigus, orgi kuulumine on eesõigus, sest org pakub meile isiklikult palju arendamisvõimalusi ja vaheldust, kui me tööst osa võtame. Iga eesõigusega lisandub kohustus, orgi

liikme kohustus. Orgi edukas tegevus on võimalik ainult siis, kui juhatus ja liikmed töötavad käsikäes, tööd jaotades ja teineteisega arvestades. Juhatus on valitud selleks, et ta annaks juhiseid ja jaotaks ülesandeid ning tõmbaks liikmeid koostööle, mitte selleks, et ta üksi kõik ära teeks. Juht või juhatus ise peab omavahel ülesanded kindlapiirilisel jaotama ja liikmeid rakendama kaastööle jõudu- ja võimalustmööda. Üksik org on nagu vanker, mis liigub teel ühes teistega sihi poole, mille kõik rattad peavad edasi liikuma ja täitma oma ülesannet. Ühe ratta seis tähendab kogu vankri seisu. Liige olla, tähendab kaasa töötada ja alluda maksvale distsipliinile — arvestada orgi sihte ja huvisid ning täita sellekohaselt oma ülesanded.

Meie orgide liikmeskonnas on osa liikmeid, keda orgi seisukohalt võib nimetada — surnud liikmeiks. Need tõstavad küll orgi liikmeskonda arvuliselt, aga mõjuvad distsipliinile halvavalt. Väikene ja hea distsipliiniga org võib palju rohkem korda saata, kui suur ja nõrga distsipliiniga. Oma kohustusi unustanud liikmetega on kaks teed — neid kaasa tõmmata või nimestikust kustutada.

Juhatus ise andku oma tegevusega eeskujuga — *oldagu alati kohal, oldagu täpselt kohal, nõutagu distsipliini orgi siseelus, koosolekuil ja avalikel ettevõtteil* ja antagu vajaline tähelepanu kellaaegadele. Tehtagu vähemalt paaril korral katset koosolekuid ja pidusid alustada väljakuulutatud ajal ja lõpetada ettenähtud ajal — ja me märkame, et ümbruskond hakkab täpsust arvestama ja orgist lugupidamine tõuseb.

Meie oleme loomult suured individualistid, sest et meie omariiklik korraldus on noor. Aga meie vajame korratunnet ja distsipliini. Selleks kaasa aidata on seltskondlike orgide üks ülesandeid ja orgi töö seisukohalt väga tänu-lik ülesanne.

*Rahvamajad
kultuuritöö
keskused.*

Orkestrite tase peaks tõusma!

Vabaharidustöö Eestis on alanud laulu ja muusika kaudu. Esimene laulupidu a. 1869 pani aluse paljude »laulo- ja mängo-« seltside tekkimisele, laul ja muusika püsis kaua aega domineerivana meie vabaharidustöös. Näitekunst, raamatukogundus, loengute korraldamine, õpiringide töö — need kõik on uemad vabaharidustöö vormid. Harva pingutati ärkamisajal jõudu rahvamajadele dekoratsioonide ja näitelavade muretsemiseks, ei olnud väga sagedased ka katsed raha saamiseks raamatukogu täiendamiseks. Küll aga nähti palju vaeva selleks, et muretseda uhke, võimas orkester, peamiselt küll puhkpillide orkester. Orkestrit peeti peagu iga maakoha kultuuritaseme mõõtjaks: kus oli tugev ja hea orkester, seal asus ka arenenud ja edumeelne maa-koht; kus orkester oli väike ja saamatu, seal oli kindlasti tegemist mahajäänud maanurgaga.

Orkestrite muretsemiseks on nähtud palju vaeva: on korraldatud pidusid, näitemüüke, kogutud isiklikke annetusi, tehtud laene jne. Sageli olid just vanemad talumehed need, kes asusid asja etteotsa ja juhtisid orkestrite soetamise aktsioone.

Seda kurvem on aga nüüd, meie päevil konstateerida orkestrite osatähtsuse langust maa seltside elus. Eesti Haridusliidu andmete kohaselt, mida leidsin Liidu ja tema liikmeksolevate seltside 1935./36. a. tegevusaruannete kokkuvõttest »Arenus« nr. 6 — 1936. a. lk. 172 nähtub, et Liidu liikmeksolevate ja aruande esitanud seltside juures töötab 196 orkestrit. Seega peagu 50⁰/₀ liikmeksolevatest seltsidest omavad orkestri. Kahtlemata on aga orkestrite arv vähemalt kaks korda suurem, sest laulu-mänguseltsid, tuletõrjeseltsid ja kaitseliidu üksused omavad ju ka orkestreid, kuid pole aga mitte koondunud Eesti Haridusliitu.)*

Orkestrite seesmisest tegevusest ei kõnelda aga Haridusliidu aruandes kuigi palju.**)

*) Oleks huvitav, kui ka teised liidud muretseksid andmeid selle kohta, kui palju orkestreid Eestis üldse leidub.

***) 1936./37. a. aruandes nõuti seltsidelt andmeid ka orkestrite tegevuse kohta (mängijate arv, harjutuste arv, mitu korda esinetud

Kõrvaltvaatajana peab aga küll märkima, et orkestrimuusika on suurel määral kaotanud oma tähtsusest meie üldises kultuurielus ja orkestrite tase on tunduvalt tagaspidi läinud. Peab tähendama, et laulukooride ülesandedki on jäänud kaunis väikesteks: harva kuuleme pidudest, kus kavas esineks ka koorilaul. Tavaliselt on pidude kavas näidend ja tants. Orkester esineb küll sagedamini kui laulukoor, kuid peamiselt siiski ainult tantsuks, tantsumuusikaks. Paraadidel ja aktustel — seal vajatakse küll tingimata orkestrit, pidude eeskava osas harva ja iseseisvate kontsertide korraldamiseks veelgi harvemini. Sagedamini kuuleb küll orkestrilugusid näidendi pikkadel vaheaegadel — publikult igavuse peletamiseks.

Nii siis jääb meie ajal orkestritele, mille väärtuslikud pillid on omal ajal hangitud äärmiselt suurte jõupingutustega, peamiseks ülesandeks — mängida tantsumuusikat. Ei tarvitse ju eitada ka tantsu tarvet. Sest tantski on seda mõnusam, mida parem muusika teda saadab. Kuid — on siiski suur ülekohtus meie ärksate ja tulihingeliste orkestrimuusika omaaegsete propageerijate ja maaorkestrite loojate vastu, kui me kaasajal ei suuda orkestritele leida otseseid ülesandeid pidude ja kontsertide kavades, vaid kasutame neid ainult tantsumuusikaks.

Ei saa jätta märkimata veel ühte mitte küllalt meeldivat nähet meie kaasaegsete orkestrite tegevuses. See on nimelt orkestrite tasuküsimus. On kujunenud üldiseks nähteks, et seltskonnategelased töötavad täiesti tasuta. Kuuldavasti leidub Eestis ainult paar üksikut maaseltsi, kus tegevus on niivõrt suur ja seltsi asjaajamine nii palju aega nõudev, et asjaajajale-sekretärile maksetakse tema töö eest väikest tasu. Vähe on ka neid kohti, kus näitetrupile pärast etendust teelaud korraldatakse. Meie peod annavad ju võrdlemisi vähe sissetulekuid; kui siis tegelaste toitlustamine neelaks ka oma osa, ei jääks ju seltsidele midagi järele peo puhtast tulust. Pea-

tantsuks, kontsertidel, aktustel, paraadidel, pidudel eeskava osas jne. Kokkuvõtete tegemine on praegu käsil. Toimetus.

legi suudab iga tegelane toitlustamisküsimust ka ise korraldada.

Orkestrandid aga lepivad harva tasuta. Kui orkester mängib võõrastel pidudel tant-suks, võiks tasu nõudmist täielikult õigustada. Samuti ei saa teha etteheiteid neile orkestri-tele, kus mängimise eest saadava tasu eest ostetakse noote, parandatakse instrumente ja täiendatakse orkestrit. Tavaliselt aga ei lepi meie orkestrandid kaugeltki tasu nõudmisega ainult võõrastel pidudel ega kasuta saadud summe orkestrite huvides. Ei! Tasu nõutakse ka oma seltside pidudel esinemise eest, raha jaotatakse mängijate vahel ja orkestri nootide täiendamisele ja instrumentide parandamisele mõeldakse harva.

Alkoholi tarvitamine peo-tegelaste hulgas on meil üldiselt mitte sagedaseks nähteks. Juhud, kus näitetrupi tegelased enne ei taht-nud näitelavale minna, kui neile paar pudelit »vabariigi valget« oli meelega toodud (muidugi peo-kulude arvel), on peagu täiesti kadu-nud. Orkestrantide hulgast on aga see komme juba visam kaduma. On kohti, kus orkestran-did küll rahalist tasu ei nõua, kuid »mär-juke« peokorraldajailt tingitakse igal juhul välja.

Üheks põhjuseks, miks orkestrid nii harva esinevad iseseisvate kontsertidega ja kontsert-paladega pidude eeskava osas, on ka asja-olu, et sageli ei suudagi orkestrid ära õppida paremaid muusikapalu. Orkestrite isikliku koosseisu täiendamise eest on üldiselt hoolit-setud kaunis vähe. Nooremad ei taha mee-leldi puhkpillide orkestrites kaasa mängida — meie orkestrid maal aga koosnevad enamuses puhkpillidest. Vanematele meestele aga teeb raskusi uute palade kätteõppimine. Tantsu-tükkide õppimine on aga tublisti lihtsam.

*Kärvavete raamatukoguse lühiringsõuorkester
(Järvamaal).*

Orkestri-muusika on siiski seda väärt, et tema arendamisele tuleks tõsist tähelepanu pöörata. Ärkamisajal suurte pingutustega mu-retsetud orkestrid ei tohiks teenida ainult tantsuhuviliste nõudeid, vaid peaksid pakkuma muusikalist naudingut ka tõsise muusika sõp-radele. Pidude kavades peaks leitama ruumi ka kontsertpaladele, ja aegajalt peaksid or-kestrid koos laulukooridega korraldama ka täiesti iseseisvaid kontserte. Orkestrite taset tuleks tõsta uute mängijate juurehankimise ja väljaõpetamise kaudu, kuid ka orkestrijuhude instrueerimise kaudu. Võidaks mõelda ka orkestri-instruktorite ametisse seadmisest (õpi-ringide konsulentide eeskujul), kes kohtadel annaksid nõuandeid orkestritele.

Pahelised nähted orkestrite tegevusest tu-leks kõrvaldada, orkestrid tõsta teiste vaba-haridustöö teguritega ühele tasemele ja muu-sikale anda endiselt vääriiline koht meie üldi-ses vabaharidustöös.

Orkestrisõber.

K A W E

KARASTAVAD KOMPVEKID

Lumihelve

Vaidlusoskusest.

Alf. Ahlbergi ja teiste järgi O. Pärn.

Tõsised ja asjalikud inimesed tunnevad sageli vastumeelust avalike vaidluskoosolekute suhtes. Seesuguse suhtumise põhjustab vaidluste väär organiseerimine, vaidlustele vale eesmärgi asetamine, vaidlustehnika mittetundmine või ebaõige rakendamine ja vaidlejate diskvalifikatsioon.

Ometi on vaidlusel meieaegses vabahari-
duslikus õpingutões, eriti õpiringide tegevuses, otsustav tähtsus. On vaja panna vaid rõhku sellele, et vaidluste korraldamisel lähtutaks õigetest seisukohtadest, arvestataks vajalisi eeltingimusi ja et vaidlusest osavõtjad harjutaksid õiget vaidlusoskust. Teame, et juba vana kultuurrahvas, kreeklased, osutasid suurt tähelepanu vaidlusele ja kõneoskuse kõrval see oli tol ajal rohkemtarvitatud õpinguvorme. Meie demokraatlik aeg nõuab üha enam ühistööd kõikidel aladel ja vaidlus on, õigem küll peaks olema, ühistöö, ühine pürgimus ja pingutus, et jõuda mingis küsimuses nii täielikule selgusele kui olemasolevad eeldused selleks üldse pakuvad võimalusi. Vaidlus peab olema, peab kujunema mingi küsimuse asjaliku ja süstemaatilise läbimõtlemise ühiseks harjutuseks.

Et jõuda neile tulemustele, tuleb hoiduda harilikust vaidluspraksisest, mil ei vaielda asja küsimuse selgitamise eesmärgil, vaid vastaspoole väidete ümberlükamiseks. Nii vaidlus muutub sõnasõjaks, kust võitjana väljub osavam, hoolimatum, vastupidavam ja ei sõltu sellest, missugust seisukohta võitja esitab ja kaitseb, vaid sellest, kuidas ta seda teeb. Nii vaidlustehnika otsustab ka küsimuse sisuliselt. Ja osavamaks vaidlejaks peetakse seda, kes suudab kaitsta isegi nõrka ja vastuvõtmatu väidet. Pikki demagoogitsevaid sõnavõtte katkestavad poolehoiuavaldused või vilistamised ja kui lõpeks minnakse laiali, peab kumbki pool end võitjaks, kuigi olnud küsimuse selgitamisel vaevalt küünevõrt edasi jõuti. Ja see, kes vaidlusest lootis leida vastust või selgitust küsimusele endale, et selle-

järgi asjalikult määritleda oma suhtumist sellele, läheb koju sama targana kui oli vaidluskoosolekule tulles. Ta on küll kuulnud suure hulga võibolla isegi üsna vaimukaid ja sütitavaid sõnu, kuid see on ka kõik. Ta on kuulnud inimesi üksteisest mööda rääkimas, rääkimas asjadest, mis küll asuvad maa ja taeva vahel, kuid selgituseloleva küsimusega mingil määral ei ole seoses ega kokkupuutes.

Kui tahetakse, et mõtetu sõnasõda, mida tunneme harilikult vaidluse nime all, muutuks õpinguliselt väärtuslikuks ja vaimselt arusaadavaks *keskusteluks*, peetagu meeles, et selle peaasjaks ei tohi olla mingile tulemusele jõudmine kindla vankumata seisukoha fikseerimise kujul. Õpingulise keskustelu lõppkokkuvõtteks ei tohi olla mingi lähtepunkti või seisukoha õigekstunnistamine ja vastupidiste arvamiste ja käsitluste hukkamõistmine, sest tõeliselt leidub vähe küsimusi, mis on nii lihtsad, et neid saaks otstarbekalt ja õieti lahendada sel teel või koguni otsustada koosoleku lõpul käetõstmisega. Selle asemel õpingulisi sihte taotleva keskustelu peaaesanne on küsimuse põhjalik ja üksikasjalik selgitamine, kusjuures valvatagu, et poolt- ja vastuväited saaksid hoolega ja oskusega esile toodud.

Et vaidlus õpinguliselt annaks kõige paremaid tulemusi, tuleb vaadelda üksikasjaliselt neid nõudeid, mis kindlustavad keskustelule tema väärikuse. Sel puhul tuleb käsitleda nõudeid, mis puudutavad a) vaidlusainet, b) vaidlejaid ja c) vaidluse algatamist.

*

Vaidlusainet puudutavad nõuded.

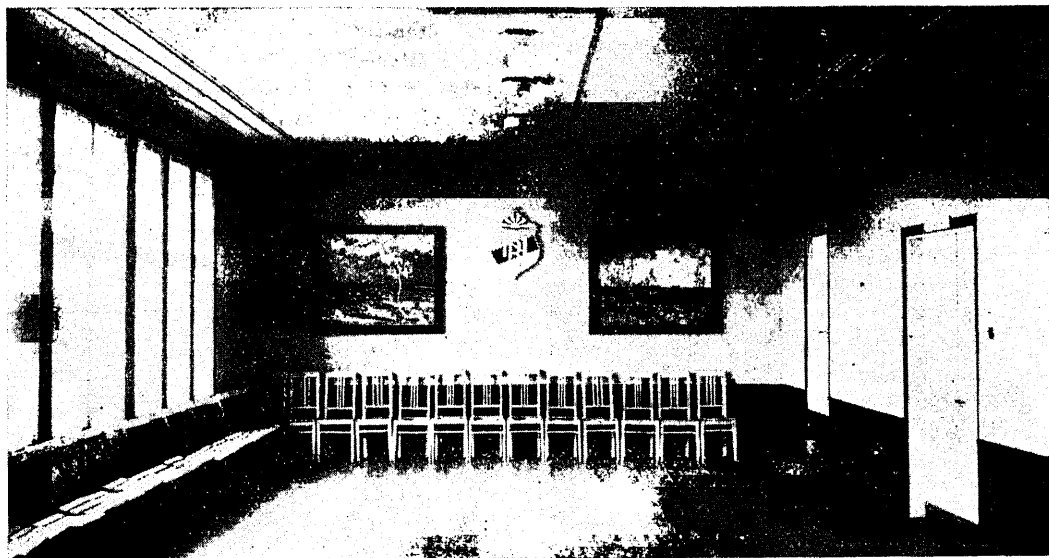
Kõik küsimused ei sobi vaidlusteemiks. Ei ole kujuteldav vaidluse korraldamine näit. ainel: »Jumala olemasolu küsimus.« Keskustelu niisuguse küsimuse üle ei võiks anda mingeid positiivseid tulemusi ega selgitada probleemi vähemalgi määral. Mõtlev inimene ei saa öelda lihtsalt »ei« või »ja«. Jumaluse mõistmisi on maailmas erinevaid ja palju (usundid); samuti uskumisi. Ja probleem lõpli-

kult ei olegi lahendatav teaduslike meetoditega. Oskuses asetada küsimusi õieti ja konkreetselt, peitub ka pool edu õigete ja rahuldavate vastuste saamiseks. Seda seika peetakse sageli nii tähtsaks, et mõnikord väidetud küsimused on tähtsamad kui vastused. Kui keegi küsib näiteks teiselt, kas see on konservativist või riigiametnik — naerdakse küsija üle, sest võib olla mõlemad ja kumbki mõiste ei kata teist. Kuid asetades küsimuse — olete sotsialist või individualist — mõtlete, et küsimus väärib juba käsitlemist, sest »sotsialistlik kollektivism või liberalistlik individualism« on juba üsna sobiv vaidlusaine. Kuid ka see suguste, liiga laialt haaratud probleemide üle vaidlemine ei ole paljutootav ja kõik oleneb sellest, mida täpselt mingi definitsiooni all mõistetakse ja mõeldakse ja sel puhul on mitu küsimuse tõlgitsemise võimalust. Kollektivism võib olla midagi üsna head, kuid samuti midagi eriti paha. See võib tähendada ühiskondlikus arengus sammu edasi kuid ka sammu tagasi. Ahvikarja ja metsrahvaste kollektivismi ja teiselt poolt kultuurühiskonna kollektivismi vahel on selgestieraldatav vahe. Sama laadsed »vaideldavad« küsimuste vastastikküsimused asetamised oleksid näiteks »individualism ja

naturalism kirjanduses«. Kui vaidlusaine on halvasti valitud ja see viib vaid hämarapärasesse sõnavõttu, on üsna selge, et vaidluse tulemus jookseb tühja.

Aine peab olema piiritletun. Teame ju, kui raske on vaidlejal üldiselt püsida asja juures. Ja see muutub veel mitukorda raskemaks siis, kui ainegi oma sisult on säärane, mis aina ahvatleb kõrvale kalduma kõigesse võimalikku ja võimatusse maa ja taeva vahel. Aine peab olema niiviisi piiritletud, et kõikidest osadest võidakse saada selge ja süstemaatiline käsitlust võimaldav ülevaade. Õpingulise vaidluse ehk keskustelu puhul tuleks alati püüda piirduda millegi eriti selge ja konkreetse küsimusega. »Suured probleemid« segatakse selgitamise asemel veel enam, kui nende kallal jõudu proovivad asjatundmatud ja küsimusi pealiskaudselt tundjad. Vaidlusaineks ei tule võtta ka liialt laia küsimust, vaid piiridutagu väiksemate osaküsimustega. Peab õppima mõtlema konkreetset ja tõsioluliselt, peab õppima argumenteerima kindlate faktidega. Väikeste küsimuste kaudu valmistume siirdumist suurte juurde.

(Järgneb.)

Räama noorteühing „Nooruse“ nägus pidude-saal. (Vt. lk. 159 „Pärnu äärelinnad“).

Kunsti populariseerimisele rändkunstinäituste kaudu.

Neeme Ruus.

Maikuul peeti mitmeid kunstnike nõupidamiskoosolekuid nii Haridusministeeriumis kui ka Kunstihoones. Nagu ajakirjanduse informatsioonist silma paistis, on nõupidamistel juttu olnud ka kunsti populariseerimise küsimusist. See on mõte, mis vajab pidevat edasiarendamist.

Vabaharidustöö tegelaste poolt on korduvalt juhitud tähelepanu kunsti populariseerimise vajadusele. Kultuurkapitali kujutava kunsti sihtkapitali kaudu jagatakse igal aastal kunstnikele toetuseks ja nende tööde omandamiseks umbes sama suur summa (umbes kr. 15.000.—) kui kirjanikele. Kui aga raamatud on oma hinnalt kättesaadavad enam-vähem kõigile, on kunstiteose omandamine juba keskpärasele kodanikulegi ülejökäiv. Raamatud on aga pealeselle kättesaadavad ka avalikudest raamatukogudest, avalikud kunstikogud aga meil puuduvad (kui mitte arvata paari üksikut muuseumi).

Rõõmustaval kombel on viimaseil aastail hakanud kasvama laiemate hulkade huvi kunsti vastu. Kunstinäitused Tallinnas ja Tartus ei või enam nuriseda küllastajate vähesuse üle. Kurb ongi aga see, et kunstinäitusi korraldatakse ainult Tallinnas ja Tartus. Provintsilinnadeni ja maakohtadeni ulatub kujutavast kunstist ainult niipalju, kui palju seda pakutakse raamatute illustratsioonides või reklaam-etikettides.

Rändkunstinäituste korraldamine lõpetati juba aastate eest küllastajate vähesuse tõttu provintsilinnades. Ajajooksul on aga rahva suhtumine paljudessegi kultuuriküsimustesse muutunud. Oleks aeg uuesti asuda korraldama rändkunstinäitusi. Ja mitte ainult linnades, vaid kaugemates maakohtadeski.

Rändraamatunäitused raamatu-aastal õnnestusid kõigiti hästi. Raamatu-näitused kujunesid tegelikult siiski peamiselt raamatute kaante näituseks, sest paremgi tahtmise juures ei suudetud raamatute sisu näituse lühikese kestvuse ajal tutvustada. Aga — ometi vaadeldi huviga ka raamatute kaasi. Kunstinäitused maal ärataksid kahtlemata

veelgi laialdasemat tähelepanu ja leiaksid tänuliku vaatajaskonna.

Tingimata aga peaksid rändkunstinäituste kunsti-teadlased ja kunstnikud esinema selgitavate loengutega niihästi kunstivoolude, tänapäeva kunsti kui ka näitusel esinevate teoste üle.

Usun, et rändkunstinäituste kaudu suudetakse äratada laiemates ringideski huvi kunsti vastu, äratada ja arendada kunstimaitset ja tutvustada meie loovate kujutav-kunstnike saavutusi rahvale.

Kes peaksid neid mõtteid teostama? Esimajoones kuuluks see kahtlemata kujutavate kunstnike organisatsioonide ja nende sihtkapitali valitsuse ülesannetesse. Tarbekorral võiks Eesti Haridusliitki ses küsimuses kaasa aidata. Tõhusat kaasabi oleks aga kindlasti loota hariduslikkudelt seltsidelt kohtadel. Ka rahvamajadele ja koolidele ei teeks raskusi lubada oma saale kunstinäituste kasutusse.

Kunsti populariseerimine ei tohiks piirduda ainult kunstiteoste püstitamisega suuremate linnade kaunimatesse kohtadesse ja kunstinäituste korraldamisega Tallinnas ja Tartus, vaid peaks tehtama katset ja pingutusi ka kunsti rahva hulka viimiseks, milleks rändkunstinäitused pakuvad ühe tagasihoidliku võimaluse.

Meie sõpru.

Intervjuu. — E. Oja.

„Eesti Draamateatri“ ja „Töölisteri“ näitejuht A. Särev.

Taban hr. Särevi hilisõhtul kodunt töölaua tagant. Taibatavasti on mees ametis mingi uue lavateose kallal, mida võime talt peatselt oodata. Ka tabab silm töölaualt maateatri kohta käivaid kirjutisi, kuna hr. Särev on ju „Arengu“ maateatri osa toimetajaks. Klaasi tee juures alustame juttu.

— Teid, härra Särev, võime nimetada õieti maateatri kui niisuguse rajajaks. Olite ju teie see, kes püstitas teatrikongressil esimesena need põhialused, millele peab toetuma maateater. Teie tookordsed ennustused on täpselt täitunud: praegu on M. N. Ü. agarasti ametis nende põhimõtete elluviimisega ja astutakse pingutavaid samme maateatri ülesehitamiseks. Oleme teile tänulikud, kui avaldate oma muljeid meie maalavade kohta.

— Meie viie kutselise teatri kõrval on üle 3 tuhande organisatsiooni, kes on seadnud endile ülesandeks arendada lavakunsti maal. See on võrdlemisi suur arv, ja seepärast annan ma maateatri organiseerimise ja ülesehitamise küsimusele väga suure tähtsuse.

Oleme E. Haridusliidus selle küsimuse kallal kauemat aega pead murdnud. Kuna kutseliste teatrite ülesanded on selged ja nende suunad enam-vähem väljakujunenud, on aga meie maalavadel senini puudunud kindlad sihid ja ülesanded ja töö on kaunis palju soovida jättev.

On kindel, et asjaarmastajateater ei saa olla puht kunstiasutus, vaid ta peab

omama kõigepealt kasvatusliku ja haridusliku tähtsuse.

Onneks olete suutnud ellu kutsuda maateatri näitejuhtide ühingu, kes maateatri ülesannete asjus jagab samu vaatekohti ja kes kaunis energiliselt on asunud neid seisukohti ka ellu viima.

Mis puutub minu muljeisse, siis mainin otseselt, et mul on usku, et maateater kui niisugune saab teoks kõige lähemas tulevikus. Maanäitejuhtide kursuste juhina olen õppinud tundma maalavade tegelasi ja pean tunnistama, et nad on jätnud mulle hää ja paljutöötava mulje.

Püüdsin rääkida üksikult iga kursuslasega ja tungida nende muredesse. Huvi teatriasjanduse vastu ja hää tahe maa „peoõhtute“ parandamiseks, mis peitub maanäitejuhtides, on mind otse üllatanud. Kurtmine, et rahvas ei tule pidudele, ei pea paika. Sügisel, kui tegin hr. Venderi kaasas ringreisi maalavadega tutvumiseks, tõendasid kohalikud elanikud, et kui mängitakse hästi ettevalmistatult, siis on ka rahvast alati külluses. Peab mängima nii, et etteütteleja on ainult tagavaraks, aga mitte selliselt, et kõikide silmad loodavad etteütteleja pääle, ja rahvas saab kahekordse näidendi: enne kuulevad etteütteleja sõnu ja siis tegelase kaudu nende sõnade kordamist. Kordan veel vana laulu: rohkem proove ja tekst olgu täielikult käes. Maapubliku maitset alahinnates teeme kuritöö.

Kõik maanäitejuhid kurdavad kui ühest suust, et ei ole midagi mängida. Meie näitekirjanike vaade: kui näidend kukub „pumps“ välja, siis — küll ta

maalavadele käib, — on täiesti ekslik ja vale. Maa nõuab just eriti häid näidendeid, sest mida nõrgem on näitleja, seda parem peab olema näidend.

Igatahes on rõõmustav, et maa ei seedi enam „Naeratavaid heeringapäid.“

Ka tehakse maal lavastamine liiga raskeks, keeruliseks. Rohkem lihtsuse poole! Ei teeks paha, kui keegi asjatundja võtaks vaevaks ja koostaks kõige lihtsamate lavaplaanide sarja. Kui olud lubavad, küll siis lava keerulisemaks teha oskab juba igaüks isegi.

Maalaval armastatakse liialdada grimmiaga: aetakse teda näole liiga palju ja jooned tõmmatakse liiga tugevalt. Jumestamise juures olgu põhimõtteks: igal juhul ennem vähem, kui liigne võõrpamine!

Esimene kiirem mure olgu: maanäitejuhtide organiseerimise kõrval tuleb asuda ka kohe maanäitejuhtide väljaõppele. Kui oleme suutnud luua hää ja teadliku maanäitejuhtide kaadri, siis ei ole maateatri õitseng enam kaugel.

Lõpuks oleks soovitatav, et maanäitejuhid saadaksid ka pilte ajakirjale „Arengule“ oma lavastusist ja näitetruppide tegevusest.

E. Haridusliidu peasekretär E. Vender.

Saan kätte hr. Venderi Haridusliidus. Kahjuks aga pahal ajal: on käimas sääl parajasti loteriiloosimine ja toopärast jutule pääsemine raske. — No olgu, teeme siis päälegi ühe välkintervjuu ära, lausub hr. Vender oma kuulust piipu uuesti laadides.

— Millised on Teie muljed, hr. Vender, rahvamajadest ja nende näitelavadeist?

— Ah nii, maateatri mõttes. Teater maal kui võimas haridus- ja kasvatus-töö vahend, tuleb rakendada ka vastavalt töösse.

Ruumid, kus seni teatrietendusi antud, on rõhuvas enamuses viletsad. Mõnikord tuleb otse imestada, kuidas nii puudulikul laval üldse tullakse lavastamistega

toime. Näit. ühel Saaremaa haridusseltsil on sellised ruumid: tegelaste ruum puudub üldse ja lavale tuleb ronida suur-räti all. Aga energiline näitejuht, õpetaja on suutnud ka neis oludes paljugi ära teha. Kuid meil leidub ka eeskujulikke rahvamaju.

Maateatri areng on sajaprotsendiliselt seotud rahvamajade võrgu teostamisega. Maateatrist sõna tõsisel mõttes saab olla ikkagi juttu ainult seal, kus on korralik rahvamaja. Kahjuks peab aga ütleva, et meie rahvamajade ehitajad peavad heast nõust vähe lugu, mille tulemuseks on alles mõne aasta eest valminud majade ümberehitamine. Ka oleks minu arusaamise järgi tarvis teha teatud muudatusi avalikkude ehituste püstitamise määrustes, et ehitatavad rahvamajad saaksid rohkem elunõuetele vastavamad.

Kui tahame saada korraliku maateatri, siis peab ka kiiremas korras asuma rahvamajade küsimuse lahendamisele.

— Kuidas on lood näitelava varustusega?

— Üldiselt mitte rahuldavad.

Tuleb tingimata seada ametisse lavavanem või -korraldaja, kes vastutab ka lava varustuse eest ja hoolitseb, et varustusega käidaks korralikult ümber. On asjale kasuks vast, kui nimetan siin ka seda, et on veel lavasid, kus valitseb äärmine korralagedus ja lohakus ning ka mustus.

Rohkem hoolt kulissidega ümberkäimisel! Ärge taguge neid raudnaeltega pöranda külge, nii et ära võttes purustate kulissid!

Tuleks hakata rohkem tarvitama ka lavakardinaid, mis on väga praktilised.

Ka lavavalgustusega pole asi korras. Halva valgustuse pärast kaotab mäng palju. Peaks vähemalt igal laval üks gaasilamp olema, ja selle muretsemine ei võiks tekitada ülepääsmatuid raskusi.

Peaks korraldama asja vast nii, et igaiüks, kes lava kasutab, annab kindlaksmääratud summa lavavarustuse täiendamiseks. See summa võiks ju olla mitte väga suur.

Rääkisin vist ainult halba. Aga kui ma peaksin sellest rääkima, milliseid edusamme on maalava viimastel aastatel ka tehnilisel alal sooritanud, siis peaksin ma hilisõhtuni vestlema, aga loosimisele tulev mootorratas ootab õnnelikku võitjat ja see töö on täna esiplaanil.

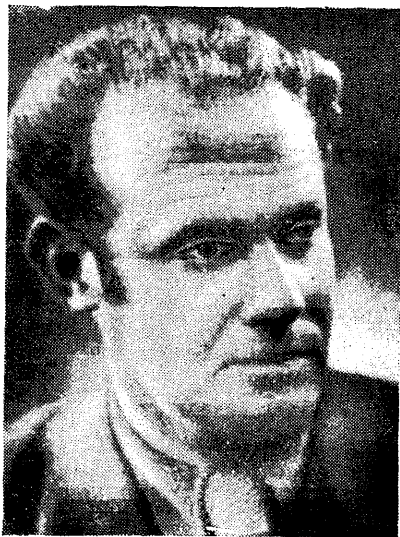
— Tänan. Hüvasti!

— Nägemiseni!

„Vanemuise“ näitejuht K. Aluoja.

Selle härraga kohtan juhuslikult Jägala eeskujulikis rahvamajas, kus vanemuislased mängivad „Lipud tormis“. K. Aluoja on varem töötanud Haridusliidu juures näiteinstruktorina, olnud „Draamastuudios“ kauemat aega rändtrupi juhiks ja töötanud näitejuhtide kursustel lektorina, nii et tunneb maalava hästi.

Avaldan soovi väikeseks jutuajamiseks, ja mulle tullakse lahkesti vastu:

— Ma puudutaksin üht hädalisemat küsimust, nimelt distsipliini küsimust. Lavadistsiipiini puudus maalavadel annab end tunda väga valusasti. Aga teater, kui kollektiivne kunstiasutus, nõuab äärmiselt palju korda, kui tahetakse tööga saavutada väärtuslikke tulemusi. Näitlejaid tuleb ses mõttes alatasa kasvatada, ja see peab sündima süsteemikindlalt näitetrupis.

Teater — see on kui moodne autovabrik, kus iga inimene, iga vânt ja silinder peab äärmise täpsusega täitma oma kohuse. Niipea kui üks neist lonkab või peatub, peatub ja lonkab ka kogu mehanism.

Mis jääb siis järele kogu mängust, kui mängu ajal lava taga on suur lärm, kui tegelased hilinevad lavale tulekuga, kui lava taga peetakse tegelase otsimise jahti või kui tegelased peavad omavahel sõnasõda. Tuleb veelgi ette juhtumeid, kus mõni saatuslik jalg aitab lavale mõnd hilinejat, nõiduslik käsi tirib ära lavalt mõnda üleearust tegelast, või ilmub nähtavale etteütleva raudne rusikas.

Süüdi on siin peamiselt asjaolu, et ei olda veel täielikult valla „tjuvõtmi-

sest" enne mängu. Arvatakse küll ise, et siis mängime hästi, aga teised arvavad hoopis teisiti. Alkohol nõrgestab lihtsalt enesekriitikat.

Ka proovidele ilmumine sündigu täpselt, ja puudumiste puhul teatatagu näitejuhile ette, et teised mitte asjata ei ootaks.

Näitelava ümberkorraldamine peab sündima rohkem ettenägelikult, et vahedad ei tüütaks ega hävitaks mängu mõju.

Nagu mäletan, võeti vastu teatrikongressil resolutsioon: seltsid ja ühingud, kes korraldavad pidusid ainult sissetuleku hankimiseks, tulevad lahutada organisatsioonidest, kelle eesmärgid on hariduslikud. Nende viimaste juurde tahategi organiseerida maa amatöörateit. Neisse näitetruppidesse on mul usku. Mu parimad soovid teile maateatri organiseerimiseks ja ülesehitamiseks!

Olen valmis ka ise võimalust mööda kaasa aitama.

E. Haridusliidu poolt korraldatud järjekordseid näitekunsti kursusi.

1.—18. aprillini Tartumaal, Võõbste Noorsoo Selts „Nooruse“ juures. Juhatas Karl Meerits. Osavõtjaid 22. Kursuse praktilise tööna õpiti „Õitsev meri.“

4.—19. aprillini Võrumaal, Hanikase Karskuse Seltsi juures. Juhatas Valter Soosõrv. Osavõtjaid 30.

8.—25. aprillini Läänemaal, Vigala Muusika Seltsi juures. Juhatas Harry Sots. Osavõtjaid 30. Praktilise tööna õpiti „Õitsev meri.“

9.—25. aprillini Virumaal, Uhtna-Sämi Maanaiste Seltsi juures. Juhatas Marie Kalbek. Osavõtjaid 20. Kursuse praktilise tööna õpiti „Õitsev meri.“

24. aprillist—9. maini, Võrumaal, Rõuge Seltside Liidu juures. Juhatas Valter Soosõrv. Osavõtjaid 25.

30. aprillist—17. maini, Virumaal

ÜENÜ Porkuni osakonna juures. Juhatas Harry Sots. Osavõtjaid 16. Kursuse praktilise tööna õpiti „Mikumärki.“

20. maist—6. juunini Läänemaal, Emmaste Noorsoo Seltsi juures. Juhatas Karl Meerits. Osavõtjaid 23. Kursuse praktilise tööna õpiti „Niskamäe naised.“

21. maist—5. juunini Harjumaal, Järvakandi klaasivabriku Haridusseltsi juures. Osavõtjaid 21. Kursuse praktilise tööna õpiti „Vidriku parun.“

Käesoleva hooaja viimased kursused toimuvad praegu järgmistes kohtades:

1) Kanepi Lauluseltsi juures; juhataja Marie Kalbek. 2) NKK Kirbla jsk. juures; juhataja Karl Merits. 3) Piimetsa rühmitus juures; juhataja Harry Sots. 4) Kastre-Võnnu L.-M.s. „Lõoke“ juures; juhataja Valter Soosõrv. 5) Võsu Noorsoo Kasv. Seltsi juures juhataja Jul. Talpsepp.

Jumestamistund. — Ellamaa turbatööstuse ametn. ja töötl. kult.-harid. seltsi näitekursusel 25. II — 14. III 1937. instr. Karl Meritsa juhatusel.

Seltside tegevuskavu.

Järvakandi klaasivabriku haridusseltsil

on organiseeritud toimkonnad ja ringid, mis tegutsevad vastavalt erialale, kodukordade alusel. Nii on: raamatukogu toimikond, muusika-, laulu-, spordi- ja aiandusringid.

Tegevuskavas on ette nähtud:

Kodukaunistamise alal tegutseda võimalikult intensiivselt.

Korraldada suvine lasteade.

Korraldada vähemalt üks karskussisuline loeng. Hoida alkohool eemal kõikidest seltsi poolt korraldatud üritustest.

Korraldada vähemalt kümme üldhariduslikku loengut välislektorite kaasabil ja oma jõududega vähemalt neli kirjandusõhtut.

Jätkata tööd olemasolevates tegevusringides ja luua juurde üldkõneõppimise õpingid.

Raamatukogule soetada võimalikult suuremaid summe raamatute muretsemiseks ja pidada vähemalt üks raamatukogu-päev ning üks referaatõhtu raamatute tutvustamiseks.

Näitekunsti arendamiseks korraldada Haridusliidu kaasabil näitekunsti kursusi. Õpitud näidenditega teha küllaskäike naaberorganisatsioonide juure. Aasta vältel korraldada neli pidu näidendi lavastamisega üks segaeeskavaga ja üks maskipidu.

Kehalise kasvatuse alal tegutsevas spordiringis arendada kergejõustikku ja luua jalgpalli- ning võrkpallimeeskonnad.

Korraldada koos teiste kohapealsete org-idega vabariigi aastapäeva ja võidupüha pühitsemist ning võtta osa rahvuslipu levitamisest ja niimede eestistamise propaandast. Seltsi 1937. a. eelarve on tasakaalus kr. 830.—.

Kantküla haridusseltsi juhatus Tartumaal

on võtnud oma tegevuskavva seltsi olemasolu kindlustamise liikmete arvu suurendamise teel ja seltsi tegevuse üksikaladel, mille täitmist tahetakse teostada kõrvalekaldumata.

Rahvusliku ja noorsookasvatuse alal pöörata tähelepanu seltsiliikmete ja ümbruskonna isamaaliku meelsuse arendamisele, vastavate aktuste, kõneõhtute jne. korraldamise läbi, erilist rõhku pannes noorsoo kõlblike taseme tõstmisele.

Kodukultuuri ja kodukaunistamise alal kor-

raldada kursusi, kõnekoosolekuid ja vaatlusi kodudes, kus uuendusi läbiviidud.

Tervishoidliste teadmiste levitamiseks seltsi liikmete hulgas korraldada vastavaid ettekan- deid. Joomakommete vastu võitlemiseks loobuda alkoholist jookide tarvitamisest seltsi poolt korraldatavatel üritustel.

Kodumaa tundmaõppimiseks korraldada suvel vähemalt üks õpireis.

Soodustada ja ergutada seltsi juures töötavate laulukoori, näitetrupi, keelpillide-orkestri, võimlemisgrupi ja õpingide tegevust, eriti tööle rakendada koolist vabanenud murdeaalist noorsugu.

Kolivere-Kalju haridusseltsi „Edu“ (Läänemaal)

juhtmõtteks on: tõsta ja arendada liikmeskonna ja selle kaudu kogu ümbruskonna üldharidust, süvendada rahvuslikku vaimu ja iseteadvust, selgitada rahvusliku omapära ja rahvuskultuuri erinevusi, tõsta lugupidamist rahvuslike kohustuste vastu, tõsta esile kohused riigi vastu.

Eelnimetatu teostamiseks kasutab selts järgmisi töövõtteid: raamatukogu, laulukoor, näitlemine, õpingid, keelpilli-orkester, võimlemine ja rahvatantsud, omavaheline ajakiri, kursused ja loengud, õpireisid ja rahvuslikud ühispidustused.

Töö edukamaks läbiviimiseks on moodustatud seltsi osakonnad, (Maanoorte Ring ja Kalju osak.) mis tegutsevad seltsi keskjuhatuse kõrval eri kodukordade alusel.

Kursuste ja loengute alal kavatsetakse korraldada aastajooksul vähemalt 6 referaatõhtut kirjanduse, kodukaunistamise ja kodukultuuri, rahvuskultuuri, karskuse ja riiklikkude ja rahvuslike akutuete küsimuste alal.

Aidata kaasa kõigi seltsi kasutadaolevate vahenditega või korraldada omal algatusel rahvuslike ühispidustusi nagu riigi aastapäeva, emadepäeva, võidupüha jne. olgu seltsi tegevuspiirkonnas või ka kihelkonna ulatuses.

Oma liikmeskonna vaba mõtteavalduste arendamiseks ja seltsi tegevuses ilmsiks tulnud nähete selgitamiseks jätkata omavahelise ajakirja väljaandmist.

Täiendada raamatukogu tähtsamate algupäranditega ja ainult väärtusliku tõlkekirjandusega Kr. 118.— väärtuses.

Näitekunsti alal organiseerida kindel näitegrupp ja lavastada kolm näidendit.

Võimlemisrühma ülesandeks on esineda ettekannetega seltsi pidudel ja võtta osa välisvõimlemispäevadest.

Laulukoor valmistub XI. üldlaulupeole, võtab osa Saaremaa laulupäevast, korraldab

kontserte, kannistab aktusi ja jumalateenistusi jne.

Maanoorte ring arendab tegevust töөрühmades kodukaunistamise, köögivilja kasvatuse, aianduse, linnukasvatuse, heinaseemne kasvatuse, maaparanduse jne. aladel. Seltsi eelarve on viidud tasakaalu 285.— krooni peale.

Õpiringid suvekuudel.

Talvise tegevushooaja lõppemisega on katkenud ka õpiringides seesmiste töö- ja õpikoosolekute korraldamine. Kevad ja suvi viivad tähelepanu ja tegevuse välja: loodusse, aedadesse, põldudele...

Et õpiringide tegevus võiks kujuneda pidevaks, tervikuliseks, sellega tagajärjekamaks ning anda ka suuremat väärtust just tegeliku elu seisukohalt, tuleb pidada soovitatavaks, et õpiringes jatkuks tegevus ja püüaks sellega omavaheline side ka suvekuudel.

Selleks annab sobivaid võimalusi eeskätt rakendumine näit. praegu akuutsena päevakorral oleva kodukorrastamise aktsiooni teenistusse, kusjuures õpiringel on võimalus kaasa aidata vastava selgitustöö tegemisega, selleks korraldades näit. sellisulisi selgituskoosolekuid. Eriti väärib aga tähelepanu kõigi õpiringlaste kaasabil ühiselt avalike asutiste (kooli-, rahva- jt. majade) kaunistamistööde teostamine, õpiringlaste-vaheliste nende oma kodude korrastamise võistluste korraldamine jne. Peale selle on soovitatav õpiringes suvekuudel korraldada praktilisi õpinguid ja võistlusi aianduse ja põllumajanduse alal; tähelepanekute tegemisi ja andmete kogumisi kodukoha kultuuri-, looduse jne. elu alalt, et neid hiljem ühiselt läbi töö-

tada. Samuti mitmesugused spordilised ettevõtted (harjutused, võistlused) ekskursioonid ja õpikäigud jne. vääri- vad võlta õpiringide suvisesse tegevuskavva; ka võiks pidada soovitavaks korraldada võimaluste piires mõningaid väärtusliku sisuga vabaõhu ettekannete-õhtuid või nende korraldamiseks kaasa aidata, näit. võimlemise-, lauluetkannetega, vabaõhu lavastustega jne.; samuti kaasa aidata võidupüha pidustuste sisustamisele jne.

Igal juhul on soovitatav õpiringes selgitada suvise tegevuse võimalused ja koostada tegelike olude piires vastav tööka- va.

Neile võimalusile juhtis Eesti Haridusliit hiljuti ringkirjaliselt kõigi õpiringide tähelepanu. Sama tuleb pidada soovitavaks ka nende õpi- ja noorteringide tegevuse suhtes, millised ei ole Haridusliidus registreeritud.

Maal töötavaile õpiringidele saadeti ühtlasi ka tasuta brošüür „Maakodu ümbrus kaunimaks“, milles on antud ülevaade ja näpunäiteid kodude korrastamise küsimustest, mille süvendamine ja selgitamine kohtadel võiks olla üheks tänuväärsemaks ülesandeks õpiringidele. Peale selle saadeti õpiringidele metoodiliselt üksikasjalikumalt väljatöötatud kava õpiringi töökoosolekute korraldamiseks kodudekaunistamise lähtealuste selgitamiseks.

Rahvamajade olukord Läänemaal paraneb.

Kuigi vabaharidustöö üldine olukord Läänemaal näitab kiiret paranemist, mille tõttu Läänemaal on õige mitmel vabaharidustöö alal jõudnud kõige aktiivsemate maakondadega ühele tasemele, jätab rahvamajade olukord Läänemaal veel tublisti soovida. Rahvamajade võrku kuulub Läänemaal 53 rahvamaja. Eraldi rahvamajaks ehitatud või selleks ümber korraldatud maju on aga ainult 10. Koolimaju kasutatakse rahvamajadena

27 juhul (seega üle 50% rahvamajadest on tegelikult koolimajad), kuna aga üldse puudub veel 5 võrgus ettenähtud maja. Rahvamaja-seaduse nõuetele vastavaid maju on aga ainult 10. Liikuva näitelavaga peavad leppima 19 rahvamaja ja näitelava puudub üldse 6 rahvamajas!

Viimasel ajal on rahvamajade olukord Läänemaal siiski hakanud paranema. Siin ja sääl tehakse eeltöid rahvamajade ehitamiseks ja hoolitsetakse olemasolevate olukorra parandamise eest.

Kõrgesaares kavatakse haridusselts

„Edu“ juba pikemat aega kohapäale rahvamaja ehitamist. Nüüd levitas selts üleskutseid, et asutaks ühiselt rahvamaja ehitamise mõtet teostama. Esimest summat rahvamaja-fondi loodetakse saada loterii korraldamisega.

Oru-Linnamäel pandi rahvamajale nurgakivi 1935. a. kevadel.

Vaatamata kõikidele raskustele, edeneb Oru-Linnamäe rahvamaja ehitus jõudsasti; neil päevil võidi rahvamajale panna ette juba ukсед-aknad. Praegu käivad sisetööd ja hoone valmimist oli oodata suvistepühiks.

On märkida, et rahvamaja ehitustööde läbiviimine on kogu raskuses lasunud kohalike noorte õul, kes oma juhi, kooliõpetaja A. Vana energilisel eestvedamisel rahvamaja ehitamise mõtte on teostanud. Rahvamaja saamisega töötab Oru-Linnamäe noorte elus alata uus ja hoogus kultuuritöö.

Seltside juubeleid.

Hanila Rahvahariduse Selts Läänemaal pühitses 30. a. tegevusjuubelit 1. suvistepühil. Pidukõnedega juubeliaktusel esinesid vahaharidusnõunik K. Kadak ja õppe-tõõsekretär N. Ruus.

Tallinna esperanto-selts „Espero“ tähistas 31. mail oma 30. a. tegevust. Ühtlasi märgiti samal ajal esperantoliikumise 50. a. kestvust.

Vändra Naisselts kes oma 20. a. tegevusjuubelit pühitses 6. juunil, sai juubelingiks maja. Annetajaks oli pr. Ida Tetsmann.

Petseri Eesti Laulu ja Mängu Selts tähistas oma 30. a. tööd juubeliaktusega 13. juunil. Aktusekõnega esines peasekretär Ev. Vender.

Sagadi noorteühing „Voog“ korraldas oma 10. a. tegevusjuubeli puhul suurema aktuse Sagadi pargis, kus Haridusliidu esindajana pidas peokõne näitekunsti-konsulent J. Talpsepp.

Oonurme Haridusselts 25 aastane.

Pühapäeval 13. juunil s. a. pühitses Oonurme Haridusselts Virumaal oma 25. aastase tegevuse juubelit.

Juubeli aktuse vaimuliku osa pidas kohalik algkooli juhataja hr. Veltbach.

Aktuse avas seltsi esimees J. Haho, kes märkis, et enamus seltsi asutajaid liikmeid on juba varisenud Manalasse. Nendemälestust austati püstitõõsmisega ja lauluga „Ligemaal Jumal sul...“

Aktuse kõne pidas Haridusliidu esindaja J. Tamre, kes selgitas haridusliikkude seltside arenemise lugu ja nende tähtsust.

Järgmisena kõneles seltsi liige Rud. Ülejõe, kes on ühtlasi üks seltsi asutajaid liik-

Maateatri tegelased oma päevamuresid arutamas maateatri näitejuhtide päeval.

meid, andes ülevaate seltsi tegevusest 25 aasta vältel. Muuseas tähendas kõneleja, et vahaharidustöö algust Oonurmes tuleb arvata enam kui 50 aastat tagasi, kuna sel ajal juba tegutses kohapeal laulukoor koolmeister J. Pahu juhatusel. Seltsi asutamiseks oli aga igasugu takistusi tolaeagse riigivõimu poolt. Alles 1912 aastal saadi luba hakata tegutsema Eestimaa Rahvahariduse Seltsi haruseltsina. Veel luges kõneleja ette esimese asutamisekoosoleku protokoll, kus oli toodud seltsi juhatusel liikme Tõldsepa ettepanek puhkpillideorkestri ja raamatukogu soetamiseks. Samaaegselt kerkib esile ka seltsimaja ehitamise küsimus.

Haridusminister kol. Jaakson oli läkitanud tervitustelegrammi, mida luges ette seltsi esimees. Rahvas laulis hümn. Tervitust ütlisid naaberorganisatsioonide esindajad. Ka oli saabunud tervitusi telegraafi- ja kirjateel.

Lõppsõna järgi, mida ütles R. Ülejõe, laulis segakoor puhkpillide orkesri saatel hr. Veltbachi juhatusel „Laulud nüüd lähevad.“ Aktus vältas 2 tundi.

Õhtul järgnes segaeeskavaga pidu, kus kanti ette E. Vilde „Pisuhänd.“

Raamatukoguhoidjate kursus kutse taotlejaile.

Teatavasti nõutakse avalikkude raamatukogude juhatajailt vastavat kutset. Edaspidi võimaldatakse av. raamatukogude juhatajaks olla ainult kutsega raamatukogu juhatajail. Kutse taotlejaile korraldab Haridusministeerium koos Eesti Raamatukoguhoidjate Ühinguga raamatukoguhoidjate kursuse 30. aug. kuni 9. sept. Tallinnas, Linna Keskraamatukogu ruumes.

*austame rahva
ühistöö saavutusi*

Rahva ühissetevõtte väärtkaubad

Kosutavaks suvekostiks —

ETK jahu,
ETK kamajahu,
ETK kohvid ja veinid.

Naudinguks suitsetajaile —

ETK meistersuitsud Ahto, Turist,
Idamaa Kuld, Kuldmedal;
ETK paberossitubakad Kotkas,
ETK № 1;
ETK piibutubakad Sangar, Tungal,
Merikaru.

Ehituse- ja põllutöödeks —

ETK naelad, ehitustarbed,

ETK värvid,
ETK põllutööriistad ja -masinad,
ETK õlid j. t.

Puhastus- ja iluvahendid —

ETK pesu-, kumblus- ja tualett-
seebid,
ETK roheline seep,
ETK kölniveed, puuder »Mury« j.t.

Õppetöödeks ja matkaks —

ETK koolivihud, vesivärvid, tindid,
ETK peennahatööd, portfelligid, kooli-
ranitsad,
ETK kohvrid,
ETK jalgrattad.

**ETK tooted on väärilised
tõusvale rahvale!**

Eesti Haridusliit Vabaharidustöö Maailmaliidu liikmeks.

Eesti Haridusliit avaldas soovi astuda Vabaharidustöö Maailmaliidu (The World Association for Adult Education) liikmeks. Nüüd on saabunud Maailmaliidu juhatuselt teade E. Haridusliidule liikmeks vastuvõtmise kohta.

Vabaharidustöö Maailmaliit on asutatud 1918 aastal sihiga koondada kõiki vabahariduslikke organisatsioone ühisesse keskusse, kaasa aidata informatsiooni vahendamiseks liitude vahel, kirjastada vabaharidustöö küsimusi käsitavaid töid, jne.

Praegu on Maailmaliitu koondunud 237 organisatsiooni kõikidest maailmajagudest. Maailmaliidu keskus asub Londonis.

Eesti Karskusliidu töötulemusi.

Eesti Karskusliidu asemikkudekogu koosolek peeti Tartus 5. juunil. Kohal oli 58 esinajat, nende hulgas hääleõigusega 33 ja sõnaõigusega 25.

Tegevuse aruannetes märgiti edusamuna karskusliikumise poliitilise programmi püstitamist, milles eriti rõhutatakse alkoholimüügi kitsendusi ja kohalikku keeluõigust.

Jaanuari lõpul peeti karskusnädal ligi 500 koosoleku, raadioettekande ja muu ettevõttega, millest võttis osa mitukümmend tuhat inimest. Riigivanemale esitati märgukiri kohaliku keeluõiguse ja muude alkoholimüügi kitsenduste saavutamiseks. On pandud kindel alus koostööle muude seltskondlike keskorganisatsiooniga perioodiliste nõupidamiste näol, kus võeti vastu seltskondlike organisatsioonide miinimumprogramm karskustöök. Rõhku on pandud noorte tegevusele karskusorg-ides, püüdes rakendada eriti skautlike töömeetodeid. Tehti karskuspropagandat kinos. Tublisti on edasi nihkunud joomahaigete paranduskodu asutamistööd. Nii on Liidule antud üle juba Loosi mõis ja praegu on eeltööd käimas paranduskodu ülalpidamiseks vastava sihtasutise ellukutsutamiseks.

Liidul on olnud sissetulekuid Kr. 13.595,35, sellest riiklik toetus Kr. 6.581,99. 1937/38 aasta eelarve võeti vastu Kr. 21.750,— suuruses.

Alkoholivastase võitluse miinimumprogramm.

Eesti Karskusliidu poolt on soovitatud seltsidel oma tegevuses püstitada alljärgnev alkoholivastase võitluse miinimumprogramm

A. H. Tammsaare — A. Särevi „Kõrboja peremees“ 2. vaatus 1. pilt.
Kusti ja Villu vestlus Katku — Kivimäel jaanilaupäeva õhtul.

1. Arendada hea seltskondliku tooni ja perekonnaeetika nõudeks:

- a) et kodus ega seltskonnas ei pakutaks alkoholi lastele ega noortele,
- b) et naised ei esineks alkoholi pakkujatena ega serveerijatena, eriti seltskondlikkudel koosviibimistel,
- c) et seltskonnas alkoholi pakkumisel seda peale ei sunnitaks, kaasaarvatud ka tervisjoomisel,
- d) et pidulauadel, kui ei peeta võimalikuks alkoholi 'sealt ära jätta, oleks alati saadaval ka alkoholivabu jooke.

2. Organisatsioonide koosviibimised ja ettevõtte korraldada ilma alkoholita.

3. Likvideerida or-gide alkoholiga einelaud.

4. Osa võtta iga-aastasest karskusnädala korraldamisest.

Soovitame seltsidel oma töökavade koostamisel tõsiselt arvestada eeltoodud nõudeid.

Missugusena tahaksin näha „Arengu“?

Olles üks noorematest „Arengu“ lugejatest, ent esimesest numbrist päälle, mis minu kätte juhtus, olen leidnud selle olevat vastuvõetuma olemasolevast sellesisulisest kirjandusest. Pooldan peaaegu kõiki ühes „Arengu“ eelmises

numbris toodud E. Ellori arvamusi „Arengu“ sisu kohta. Tahaksin vaid siinjuures mainida asjaolu, et paljud vabaharidustegelased ei loe veel „Arengu“t. Siin peaks kõiki kaasa tõmbama, sest suure lugejate arvu puhul ei tõuseks ka „Arengu“ hind ülemäära kõrgeks, ka hästikorraldatud sisu juures mitte. Praeguse hinna juures tõenäoliktult ei ole toimetusel võimalik pilte rohkemal määral avaldada, sest klisheede valmistamine on suuremate kuludega seotud kui teksti trükkimine. Pooldan täiel määral „Arengu“ hinnatõstmist, kui sisu vastavalt täiendatakse ja lehekülgede arv ka suureneb.

Edasi sooviksin näha „Arengu“ lehekülgedel erapooletut õiglast arvustust, meie algupärasest uuemast kirjandusest kui ka tõlkekirjandusest, ja seda just järjekindlalt. Praegu olemasolevaid ja ilmuvaid lavatükke võiks ka aegajalt kirjeldada, juurelisades lavastuslikke ääremärkeid, mis eriti maanäitlejatele oleks suureks abiks. Kui võimalik avada lugejatele, — küsijatele lehekülge, kus oleks võimalik küsida nõu näitekunsti kui ka teiste vabaharidusliste küsimuste kohta.

Ei saa kiitvalt mainimata jätta „Arengu“ praegust suunda, mis juba hõlmab kaunis laialdasi alasid. Kui ajakiri tulevikus nii edasi areneb, siis ei jää ka nõudlikumal lugejal midagi soovida.

Ago Plaado.

Välismailt.

Põhjamaade haridusnädal Taanis.

16.—24. juulil toimub Taanis Helsingöri rahvusvahelise rahvaülikooli ruumes 4. Põhjamaade haridusnädal, millest osavõtt on võimaldatud kõigile asjast huvitatutele Eestist, Islandist, Norrast, Rootsist, Soomest ja Taanist.

Haridusnädalad, mis varem on peetud Rootsis (1934), Soomes (1935) ja Norras (1936), peavad oma ülesandeks anda võimalust põhjamaade eri rahvakihtide ja maailmavaadete esindajate kokkutulekuks ja luua eeldusi kultuuriliste, majanduslike ja poliitiliste küsimuste ühiseks arutamiseks. Kuna haridusnädalatele ei tule organisatsioonide valitud esindajad, vaid need üksikisikud, kes selleks ise soovi avaldavad, siis sel kombel võimaldubki haridusnädalate kaudu süvendada laiemates hulkades teadmisi põhjamaade rahvaste ühisprobleemide üle, tutvustada naabermaade kodanikke oma naaberriikide omapäraga ja luua eeldusi vastolude kaota-

miseks eri rahvaste, rahvakihtide ja huvirühmade vahel.

1937. aasta põhjamaade haridusnädal tahab esmajoones juhtida tähelepanu Euroopa praegusele ähvardavale ja hädaohtlikule olukorrale. Haridusnädalal vaadeldakse ühes loengute sarjas *Koostöö püüdeid ja erinevusi Euroopa poliitikas ja majanduselus pärast maailmasõda ja teises sarjas Euroopa tuleviku küsimusi.*

Missugused ülesanded on Põhja- ja Lääne-Euroopa demokraatial Euroopa katastroofi vältimiseks? Mida tähendab Berliini-Viini-Budapesti-Rooma koostöö Euroopa tulevikule ja rahule? *Missugust osa mängivad Nõukogude Vene ja Saksamaa vahel asuvad (Balti) riigid?* Missused on Lõuna-Euroopa erilised huviküsimused kaasajal? Mida võiks põhjamaad teha rahu säilitamiseks? Need on haridusnädala tähtsaimad päevaprobleemid.

Eestlasist esineb loenguga *dr. fil. August Annist* teemal: „Euroopa tulevik Ida-Euroopa seisukohalt.“

Päälle eeltoodud küsimuste antakse hari-

dusnädalast osavõtjatele ülevaade loengute ja õpikäikude kaudu ka *Taani tänapäevast*.

Eestist sõidab haridusnädalale rühm haridustegelasi.

Soome õpiringide päevad Kuopios.

Õpiringide harrastus Soomes on juurdu nud ja kujunenud vabaharidustöö üheks olulisemaks ja tõhusamaks avalduseks. Sellele on kindlasti kaasa aidanud ka selle ala sihi teadlik ja järjekindel arendamine. Peale muude sellesihiliste ürituste on Soomes kujunenud kindlaks traditsiooniks korraldada igal suvel üleriigilisi õpiringidepäevi, kus värskendatakse teadmisi omal alal ja antakse uut vaimustavat tõukejõudu edaspidiseks õpinguliseks tööks.

Käesoleva - aastased õpiringidepäevad Soomes korraldatakse Kuopios 27.—30. juu nini. Nimetatud õpiringidepäevist võtab osa ka Eesti Haridusliidu konsulent Karl L a a n e, kes sõitis Soome juba 14. skp., ühenduses Eesti-Soome koolikongressiga Helsingis. Ni metatud koolikongressi ja Kuopio õpiringi päevade vahemise aja konsulent K. Laane ja Maateatriühingu esimese Elmo Oja kasu tavad selleks, et koos tutvuda vabaharidus töö ja maateatri oludega Soome sisemaal, tehes selleks pikema ringmatka.

Eesti õpiring Soome rahvaulikoolis.

Möödunud talvel töötas Soomes, Põhja-Savo rahvaulikoolis eesti õpiring, mida juha tas eestlane P. K ä r p., kes oli nimetatud koolis õpilaseks. Õpiringi oli koondunud 19 soome noort, et tundma õppida hõimumaad Eestit. Õpiringi töökoosolekuid peeti 8. Käsit lusainena oli Eesti maateadus, ajalugu, põl lumajanduslik olukord jne. Õpiringi töö oli mõeldud otseseks hõimutöö tegemiseks.

Suuremaks ürituseks õpiringile oli „Eesti õhtu“ korraldamine Eesti vabariigi aastapäe val. „Eesti õhtust“ võtsid osa kogu kooli pere ja ümbruskonna elanikud, kokku üle saja inimese, Aktusekõne oli ringi juhatajalt P. Kärpilt. Loeti katkendeid M. Metsanurga ja E. Wilde teoseist, mis on tõlgitud soome keele. Rahvaulikooli õpetajate koor laulis eesti keeles T. Vetti ku laule, kooli rahva tantsutrupp esitas eesti rahvatantse ja näite trupp näidendi Eesti vabadussõja aineil.

Hõimutul oli selles väikeses ringis loit nud õige kirkana ja soojana.

50 aastat vabaharidustööd Viinis.

Jaauanuaris Viini Rahvahariduse Ühingu, vanim õppeorganisatsioon täiskasvanuile, pidas Viinis oma 50-dat aastapäeva.

Viini Rahvahariduse Ühingu on teinud kõikidel aladel teedrajavat tööd, korraldades loenguid ja rahvakontserte, ning asutades rahvaraamatukogusid ja raamatukogusid sõduritele, vangidele, haiglatele jne. Esimesed ühisekskursioonid ja -reisid organiseeriti Viini Rahvahariduse Ühingu poolt. Ühingu tegevus õhutas Viini ülikooli korraldama rahvahariduslikke kursusi ja inspireeris asu tama esimest rahvaulikooli (Volksheim). Tä napäeval Viini Rahvahariduse Seltsil on suur rahvamaja (Volksbildungshaus) 5. linna jaos paljude harude ja raamatukogudega teistes eeslinnades. Viimastel aastatel on ühingu palju korda saatnud töötute, noorte ja naiste abistamisel.

Alljärgnevad andmed illustreerivad rah vaharidusliku liikumise arengut.

1887 evis ühingu raamatukogu, milles oli 4005 raamatut. Viiekskümmene aasta pärast oli ühingu juba 11 raamatukogu ja lugejate üld arv oli tõusnud 54 miljonile. 1887. a. peeti 28 üksikloengut, millest võttis osa 4500 isikut. Aastal 1936 tõusis loengute arv 1.148-le ja kuulajaskond 273.089-le isikule. Viiekskümmene aasta jooksul osavõtnute koguarv ulatub 3¹/₂ miljonile. Aastal 1909 töötas 1 rahvauli kool 40-ne klassi ja 1.498 osavõtjaga. 1936. a. tõusid need arvud 6-le koolile, 767-le klassile ja 23.690-le kuulajale.

Hiina rahvaharidus sammub tõusuteed.

Nankingis asutati rahvahariduse keskus üle 20-ne aasta tagasi Nankingi provintsi valitsuse poolt. Mõni aeg selle töö piirdus Nankingiga, kuid hiljem tegevus levis üle kogu maa ja praegune õppejõudude arv ula tub 50-le. Rahvahariduse selts evib 40.000 köiteline raamatukogu rohkearvuliste ajakir jade ja ajalehtedega. Raamatukogude töö jõudude kohustuste hulka kuulub lugemise ja õpiringide ning loengute korraldamine ja küsimustele vastamine suuliselt või kirja teel. Ühingu on muuseum, kino, väike haigla, teemaja, laenuühing, näitefarm jne. Nõu antakse ühiskondlikes, kutsehariduslikes, sport llikes küsimustes. Rahvakoole, kus õpetatakse lugemise, kirjutamise ja aritmeetika algeid, kodanikuteadust ja tehnilisi aineid, on asu tatud mõlemast soost noortele. Organisee ritakse ühistegelisi tootjate ja tarvitajate ühinguid. Ka harrastatakse seal kasvatus likku uurimustööd, kirjastatakse raamatuid ja kuukirju. Maale on asutatud kutsekeskusi, mille eesmärgiks on parandada majandus likku olukorda, võita kirjaoskamatus ning tõsta rahva ühiskondlikku arusaamist.

Kirjanduslik ringvaade.

Tiiu Kadak:

Eesti rahvakunst.

Peajooni Vana-Eesti kunstikäsitööst (50 pildiga). Redigeerinud E. R. Muuseumi dir. F. Linnus. EKS, Tartu, 1936. Elav Teadus Nr. 55.

Eesti rahvakunsti ja esemelise vanavara üle on ilmunud mitmeid uurimusi, kuid enamasti välismaalaste sulest või küll eesti õpetlaste poolt, aga võõras keeles. Niisugused puhtteaduslikud teosed, nagu: J. Manninen — Die Sachkultur Estlands, F. Leinbock — Die materielle Kultur der Esten, A. O. Heikel — Die Volkstrachten in den Ostseeprovinzen und in Setukesien, J. Gahlnbäck — Baltische Volkskunst jmt., on laiemale lugejaskonnale raskesti kättesaadavad. Seepärast on igapidi tervitatav Tiiu Kadaka sulest ilmunud populaarteaduslik kirjutis „Eesti rahvakunst“, mis annab igale eestlasele kättesaadava lühikese ja selge ülevaate lihtsas ning elavas sõnastuses kõigest sellest, mida pakuvad üksikud teaduslikud monograafiad rahvakunstist üldse ja rahvakunsti üksikutest liikidest eraldi. Rohked pildid (arvult 50) aitavad selgitada käesoleva teose sisu ja elustavad teksti.

Ruumi puudus sedaliiki kirjutis, nagu on Elava Teaduse üksiknumbrid, on tinginud teatud määral konspetsiivsust. Mõnesugune eba-proportsionaalsus üksikute peatükkide vahel on seletatav osalt põhjalikumate uurimuste puudumisega rahvakunsti teatud aladelt (õlg, luu, kivi, savi, klaas ja nahk), osalt autori sümpaatiaga kõigele sellele, mis on seoses naiste käsitööga (*opus anglicum!*) ja naise osatähtsuse esiletõstmisega eesti rahvakunsti loomingu. Rikkalik kogu ehtseid värvimata, lõike- või põletisornamendiga ilustatud puuesemeid ühelt poolt ja hästi värviliröömsad riietusesemed (eriti naiste omad) teiselt poolt on leidnud autori silmis suurimat tähelepanu ja moodustavad käesoleva teose paremiku.

Huvitav on kuulda, et ühine valdav Eesti stiil puudub rahvakunstis ja kogu meie rahvakunsti esinemisala, eriti naiste riietusesemete osas, võib jagada viide piirkonda: Setumaa, Läänemaa rannik ja saared, Viljandi- ja Pärnumaa, Võrumaa ja Põhja-Eesti (Tallinn koos Harjumaaaga). Kuigi leidub maakondlikke, isegi kihelkondlikke üsna suuri erinevusi, siiski üldiselt on eelistatud soojad toonid, aukohal on punane värvus. Vaatamata erinevusele on siiski kõikjal midagi ühist, mis moodustabki rahva omapära. Rahval oleks nagu mingisugune ürgne kindel väljenduslik instinkt, ainese valiku ja selle vormimise alateadlik sea-

lus, mis kõige selgemini esineb ta otseselt omas loomingu ja mille kohaselt ta koolutab omaks ka kõik võõrsilt saadud laenud.

Oma teose lõpus (lk. 100) autor varjatud kibedusega nendib, et „rahvas on oma endise loomeviisi vahetanud üldise linnakultuuri vastu ja oma loomevõimegi nagu ära andnud üksikuile“. Kuid lootusrikkalt vaatab autor tulevikku, kus „asjatundlikud pead ja käed“ valvavad selle järele, et omapärased traditsioonid hoopis ei kaoks ega asendataks täielikult meie võõraga. „On ainult tarvis meie rikkalikust kogust esile tõsta kõik tõeselt väärtuslik ja tähelepanu juhtida selle stiilsuse edasiarendamisele, ei siis ole karta me omapärase rahvakunsti väljasuremist“ (lk. 101).

Optimistlikud väljavaated tulevikku ja rahvuslik põhitoon, mis läbib kogu teose, teevad Tiiu Kadaka „Eesti rahvakunsti“ armsaks ja meeldivaks raamatuks igale kodumaa aktiivsele ja rahvuslikult mõtlejale pojale ja tütrele.

V. Orav.

Oskar Urgart:

Dostojevski.

Elu ja loomingu. Suurmeeste Elulood Nr. 33. Eesti Kirjanduse Selts Tartu 1936. 143 lk.

Hind 1 kr. 50 s.

Teatavasti võib populaarne biograafia jälgida väga mitmekesiseid sihte. Ta võib olla lihtsalt teatmeteoseks kõnealuse inimese kohta, ta võib olla võtmeks suurvaimu loomingu mõistmisel (eriti kunstnike ja kirjanike puhul) ja anda hinnangu suurvaimu elutööst, ta võib lõpuks vähem rõhutada esimesi jooni ja näidata meile võitlevat (ja murdudeski võitvat) inimest ja avaldada lugejale nii virgutavat ja puhastavat mõju. Ühetskateistkümnenda sajandi algul astusid ellu tuhanded noored inimesed, Napoleoni suur kuju silme ees ja sellest suurest eeskujust jätkus, et nad kogu eluaeg võitlesid oma tõekspidamiste eest. Seevastu aegadel, kui olevikus või ligemas minevikus ei leitud säärast suurt kuju, upuvad tuhanded andekad inimesed elu pisiaskelduste hallusesse ega saa rakendada oma kõiki jõude oma rahva ja inimkonna hüvanguks.

O. Urgarti „Dostojevski“ püüab rahuldada kõigepäält esimest sihti. Raamat on kirjutatud usinate eeltööde ja vaearikka keskendumise tulemusena. On antud ülevaatlik kirjeldus olukorrast Dostojevski eel ja tema aegu, kirjaniku elukäiku on jälgitud pidevalt, esitatud andmed on usaldatavad, ülevaade saab liinka-

deta. Sõnastus on kaine, napp ja selge — seega rida voorusi, mis pole hoopis igapäevased.

Küll aga on kahju, et välisele olukordade arengule Dostojevski sisemise arengu kõrval, mida käsitellakse üsna põgusalt, on antud liiaks vähe ruumi. Piinliku hoolega on antud daatumeid ja loetud üles Dostojevski igakordsed honorarid, avansid, laenuid ja puhud, milal ta neist ilma jäi — seega kõik, mis lugemise järgi unustamisele määratud. Selle asemel tahtnuks rohkem näha inimest, kuidas ta kannatab poliitilise ja majandusliku surve, oma haigluse ja haiguste, iseloomu, jah — oma geniaalsuse tõttu, ja kuidas ta kõige kiuste (või ka tõttu) jätab maailmale päranduse, millest paremini kui kusagilt mujalt näeme kogu Venemaa tumedat ja raskemeelset hinge. Ja ka see pärandus — Dostojevski looming — on teoses leidnud veidi kasinat käsitlust.

Need esitatud soovid ei taha ometi eitada biograafia rohkeid väärtusi sel kujulgi, nagu ta praegu on.

„Suurmeeste Elulugude“ sarjas on raamat Dostojevskist esileküündivamate hulgas.

A. S.

A. Aspel:

Eugène Delacroix.

Modernse kunsti isa. Suurmeeste Elulood Nr. 35. Eesti Kirjanduse Selts Tartu, 1936. 167 lk. Hind 1 kr. 50 s.

Möödunud sajandi kunstnikest on Eugène Delacroix üks populaarsemaid ja kahtlemata ka tähtsamaid. Murdes uusklassika mõõdetud kuivuse tõi ta maalikunsti kolorismi ja dünaamika, mis õigustavadki A. Aspel'it teda nimetama „modernse kunsti isaks“.

A. Aspel'i raamat on kirjutatud elava, rahutu sulega. Pääle lühikest sissejuhatust asume jälgima kunstniku elukäiku. Ilma lugejat liigsete detailidega koormamata tõstab kirjutaja kunstniku elus esile olulisemad etapid. Kunstniku loomingu vaatlus on paigutatud eluloo sekka, alul haarates väiksema osa, hiljem muutudes domineerivaks. Teksti on põimitud rohkesti tsitaate kunstniku kirjavahetusest, pävikust ja tabavamaid arvustusi Delacroix kogu loominguga ja üksiktööde kohta. Tsitaatide õnestanud valik aitab biograafia elavust ja värvikust veelgi tõsta; sõnastus on pateetiline, ometi alati kunstlikkust vältiv. Valitud reproduktsioonid Delacroix' töödest aitavad teksti selgitada. Lühidalt: kõnealune raamat on algajale kunstihuvilisele lugejale hääks käsiraamatuks Delacroix' loominguga kui ka kunstivoolude vaheliste suhete valgustamisel.

Välimuse puhul aga ei saa jätta märkimata, et „Suurmeeste Elulugude“ sarjas näib olevat traditsiooniks raamatuse osa poognaid trükida teisel paberisordil kui ülejäänud. Kahtlemata ei tule see esteetiliselt välimusele kasuks.

A. S.

„Pärnu äärelinnad“.

Koguteos. Rääma noorteühing „Nooruse“ väljaanne, Pärnus, 1936. 64 lk. Hind 50 sn.

Rääma noorteühing „Noorus“, Aug. Jakobsoni romaani „Vaeste-Patuste alevi“ kaudu kuulsaks saanud Pärnu eeslinnas tegutsev noorteühing, kuulub mitte ükski Pärnu vaid kogu Eesti agaramate ja elujõulisemate noorteühingute hulka. Ühing ei piirdu oma tegevuses kaugeitki ainult Rääma linnaosaga, vaid ta tegevusavaldusi leiame sageli isegi Pärnu maakonna kaugemates valdades.

Koguteose „Pärnu äärlinnad“ väljaandmine ja toimetamine kuulub „Nooruse“ järjekordsete suurettevõtete hulka. Kodukoha arengu uurimisest on meil palju kirjutatud, väga vähe aga tehtud. „Pärnu äärlinnad“ sobib aga tagasihoidlikuks eeskujuks teistele kodukoha arengu uurijatele.

Kirjeldatav koguteos ei kuulu muidugi mitte teaduslike tööde hulka, kuid ta annab ülevaate Vana-Pärnu, Ülejõe, Rääma, Raeküla ja Papiiidu arengust, organisatsioonidest ja elust.

Teose algul — pääle end. Pärnu linnaeapa, praeguse sotsiaalministri O. Kase saatesõna ja Joh. Barbaruse luuletuse „Sillad“ on antud ülevaade Vana-Pärnu (E. Jaansalu), Rääma (K. Mihkla) ja Raeküla (A. Helila) ajaloost ja tänapäevast; seejärel kirjeldab A. Valdma Rääma, A. Helila — Raeküla ja H. Laarman Ülejõe algkoolide arengut. Edasi on antud ülevaade igast Pärnu äärelinnaosades asuvast organisatsioonist (Joh. Enno — Rääma „Noorus“, Ed. Busch — Vana-Pärnu, „Koitla“, A. Helila — Raeküla „Koit“, A. Kivimäe — „Vaprus“ Papiiidu os., Ed. Busch — Mere- ja Kalam. üh. „Jahta“, A. Mirk — Kalam. s. „Laine“, E. Väljuste — Meri ja kalam. s. „Meri“ ja A. Must — P. Vab. Tulet. s. Raeküla jsk.) Lõpuks J. Merikaru vaatleb „äärlinna tegelasi kõverpeeglis“ ja Joh. Barbarus paneb koguteosele punkti luuletisega „Vand kõrtsid“.

Soovinuksin siiski näha, et leheküljed oluksid nummerdatud. Ka ei mõju kuigi meeldivalt liig suur tekstikuulutuste hulk.

Neeme Ruus.

Õiendus.

»Arengus« nr. 5, lk. 129 on juhtunud eksi-tav viga. Pildi allkiri peab olema: Rannu Muusika- ja Lauluseltsi rahvatantsu rühm.

Toimetuselt.

Juulikuul »Areng« ei ilmu. Järgmine number ilmub augusti lõpul kaksiknumbrina. Kaastöö palutakse saata toimetusele hiljemalt 5. augustiks.

ÜHISTEGELIK KINDLUSTUSSELTS

EEKS-MAJA

asutatud 1866. a.

SUURIM EESTI ÜHISTEGELINE
KINDLUSTUSETTEVÕTE

TOIMETAB

TULE-, NOORTE-,
ELU-, MURDVAR-
GUSE-, KLAASI- JA
KODULOOMA-
KINDLUSTUSI

JUHATUS JA PEAKONTOR: TALLINN

VABADUSVÄLJAK 10

TELEFONI KESKJAAM 478-08

Vabaõhuettekanneteks:

Jürimatsi jaanik — V. SARAPIK.
Vabaõhuvallatus 1 vaatuses.

Heinasao ääres — M. METSANURK.
Komöödia 1 vaatuses.

Kosjamäng — M. LEPP-UTUSTE.
Rahvuskommete näidend.

Uusi näidendeid:

Kõrboja peremees — A. SÄREVI dramatiseering A. H. Tammsaare
sanimelise romaani järgi 3 vaat. 5 pildis.

Epp Pillarpardi Punjaba potitehas — P. VALLAK.
Komöödia 3 v. 5 p.

Võõra võimu all — H. ANTO.
Näidend 3 vaatuses.

Tulekandjad — ED. NUKK.
Noorsoonäidend 3 vaatuses.

EESTI HARIDUSLIIDU
TEATRITARVETE LADU

Tallinn, Uus 2—2. Telefon 452-02.

Vastastikustele Kindlustusseltsidele

korraldab edasikindlustust,
annab tarvilikku nõu ja
juhatust asjaajamises

Eesti Ühistegeline Kindlustus-Keskselts,

Tallinn, S. Karja 19. Telef. 426-83
Postkast 122

Üheski majapidamises ei puudu

LODIX kingakreem

SIDOL metalli- ja aknapuhastusvahend

SIGELLA poonimisvaha

SIRAK küürimispulber

NIPA kärbsepüüdjad

kuna nad kvaliteedilt ületamatud.

A-S. SIDOL COMPANY,

TALLINN, SOO 29. TELEFON 441-00

Suvehooaja *uudisriideid*

Suures muustrite valikus **trükkriideid**

Kõrgekvaliteedilisi **Cotton-sukki**
„Lady“, „Luksus“, „Urve“

Soovitab tuntud headuses

A.S.

Oskar Kilgas

Vabrik Tallinnas

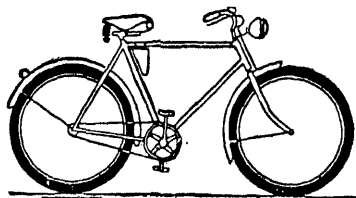
PÄRNU
LINATÖÖSTUSE

A.S.

PÄRNUS, RÄÄMA 38

Linaketramise-,
kudumise-, värvimise-, pleegi-
tamise-, villa-, kalavõrgu- ja
nööriabrikud.

Jalgrattaid

Õmblusmasinaid

Raadioaparaate

ostate soodsalt

Kr. SAAR & Ko.

Tallinnas, Viru 3
Tartus, Raekoja 2

SEEMNE JA SÖÖGIKARTULID

A-S. RUMBERG, TUBERG & Ko.

TALLINN, SUUR KLOOSTRI 22-18

o-ü.

LIHULA JAHU- JA VILLATÖÖSTUS

Lihula mõisas. Tel. 3

Uuemate nõuete kohane jahuveski valmistab kiirelt ja hästi lelvajahu, loomajahu, tangu, kruupe, valtsidega püüli — plaansõelalt ja silindersõelalt. Mannamasin.

Jahu, langu ja vilja müük.

Villa kraasimine ja ketramine
uute masinatega.

Kaltsuhunt. Linapuhastus.

Järjeootajaile ootetuba ja hobustele talliruum.

Cotton — sukke

„Ilu“

ja elegantset daamide siidpesu

„Maratti“

valmistab o-ü.

„H. Rõivas & A. Poleschuk“

Vabrik: Tallinn, Tondi 27. Tel. 460-89.

Kontor ja ladu: Estonia pst. 11.

Tel. 311-62.

AQUASOL

stabiilne bitu-
menemulsioon.
Parim kaitse niis-
keile pindadele.

A. & P. Mietens

Tallinn,
Merepuiestee 15

LAEVAÄRI
E. BERGMANN & K^o

VABADUSVÄLJAK 7

TALLINN

S

Klišeetööstus

A. Haav

Tallinn, S. Karja 21, kõnekr. 456-48

Joon-, võrk- ja mitmevärv
klišeed

Kohvik

„Feischner“

Harju 48

Suurim püdukaupade valik

Suurim nõõpide valik

Hooajakaubad

Väljaõmblusniidid

**Kõik kodumaa vabrikute
saadused**

F. Braschinsky & Pojad

Tallinn, V. Karja 12. Telef. 436-90

Nahka ja nahakaupu talla-, pastla-, pinsoli-, pealis- ja voodrinahad, riimad, tööpõlled, kindad jne. **Jalanõusid**, nahast: a-s. „Globuse“ tehastest, kummist: o-ü. „Põhjala“, „Quadrat“, „Nokia“ kummikingad, tennisingad, sandaletid, liistupastlad ja soome sussid. **Kingsepa-** ja sadulsepatearbid, saapatikud, lõngad jne. **Hobuseriistad.** **Jalgratta** sise- ja väliskummid o-ü. „Põhjala“, „Quadrat“, „Nokia“ tehastest. — Müük suurel ja väikesel arvul. Jällemüüjatele vabriku hindadega.

N. BÖSTROV, Tallinn, Veneturg 1,
telef. 313-13.

Soovitame lugupeetud

piimatallitustele:

Rootsi „ALFA-LAVAL“ ja Saksa „WESTFALIA“

harilikke, poolhermeetilisi ja täishermeetilisi

koorelahutajaid

ASTRA & SILKEBORGI vabrikute uuemat tüüpi ning paremate katsetulemustega kroonitud piimatööstuse masinaid.

Praegusaja paremaid üldtunnustatud piimaveokanne ja piimakurnasid Taani „F. M.“ ja Rootsi „ALFA“.

Võitünnimaterjali, pärgamenti, võisoola, võivärvi, väävelhapet, amüülalkoholi, masinarihmu ning kõiki piimatallituses vajalikke laboratooriumitarbeid.

Müük ainult piimatallitustele.
Jälgige hinnakirju.

P. K. „Võieksport“

A/S „EESTI-AGA“

JUHATUS: Vene tän. 11-a, kõnetr. 441-33

TEHASED: Põhja tän. 5, Miini sadamas,
kõnetr. 439-96

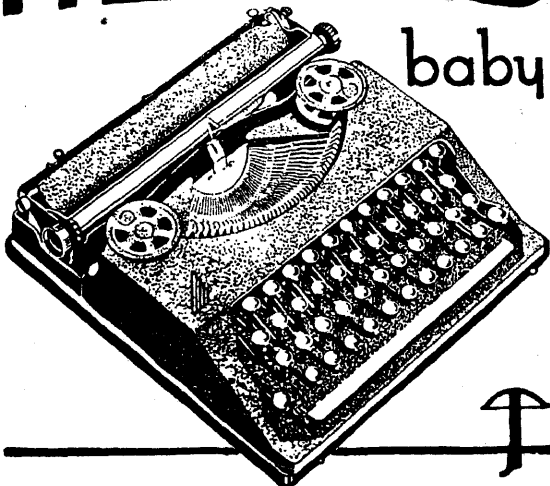
ERIALA:

hapniku ja atsetüleengaasi valmistamine ja kõikide nende gaasidega seotud seadete ja aparaatide müük, näit. keevitamise aparaadid ja materjalid, tuletornide, vedurite j. n. e. valgustuse seaded. Rootsi karbiit, mark „Ljunga Stjärk“ igasugustes tükkides alati laos saadaval.

Metallide keevitamise kool.

HERMES

baby

Hind Kr. 150.—

o.ü.

Peaesindus Eestis: **SYSTEMA** TALLINN, LAI T. 9

Nõudke prospekte

Väärtuslikku uudiskirjandust

Enn Kippel:

Kui Raudpea tuli I

Ajalooline romaan. Hind broš. Kr. 4.—, köites paremal paberil Kr. 5.—. „Kui Raudpea tuli“ on ajalooline romaan. Selle esimene raamat, mis äsja ilmus, koosneb kahest osast „Talupoeg“ ja „Kuningas“. Teose ajaliseks taustaks on Põhjasõja sündmused.

Helmi Mäelo:

Salme astub ellu

Noorsooromaan. Hind broš. Kr. 2.50, köites paremal paberil Kr. 3.50. „Salme astub ellu“ on autori varem ilmunud romaani „Terase“ esimene osa. Romaani sündmustik haarab umbes kolm-neli suve ja talve, kujutades viieaastase Salme elu kuni kooliealiseks saamiseni. Romaani atmosfäär on intiimne ja soe. See on saavutatud igasuguse idealiseerimiseta, nii et reaalsuse illusioon on väga tugev.

R. Rohi:

Igapäevased inimesed

Romaan. Hind broš. Kr. 4.50, köites paremal paberil Kr. 5.50. See romaan igapäevastest inimestest on mitmeti väga omapärane. Temas on mõndagi uudset, mis oma värskuses huvitav ja kaasakiskuv. Paljude eluliste kujude, mitmekülgse huvitava tegevuse, vaimukate kirjelduste ja elavate dialoogide tõttu on see teos loetav ja nauditav igale kirjandussõbrale.

O.-Ü. „NOOR-EESTI KIRJASTUS“.

AKTSIASELTS
EESTI TURBATÖÖSTUSED